

amos

ÅSA MODIN

*"De delade sin glädje
i omsorg med mig"*

5

BÖCKER
OM OMSORG
OM ANDRA

MALENA ERNMAN,
OPERASÅNGARE:

*"Det är
hög tid att
stå upp för
medmänsklig-
heten"*

Linnéa minns sitt
100-ÅRIGA liv

TEMA

OMSORG

*Kan dödshjälp någonsin
vara rätt väg att gå?*

Jag hoppas att livet fortsätter att överraska

Jag gjorde min militärtjänst 1976 på F10 i Ängelholm med kommandering på radarstation R 100 på Stenshuvud. När jag efter mina dygnspass blev permitterad och körde hemåt i min ljusblå Vauxhall Viva västerut på Österrikevägen ner mot Esperödsliden, där restaurang Blåsingsborg ligger, passerad jag ett backkrön.

”Tanken hade dykt upp om min passagerare verkligen kände mig. Men man vet inte vad som händer i livet.

Uppe på backkrönets högsta punkt fångades min blick varje gång av Södra Mellby kyrka. Om jag då hade haft en låtsaspassagerare som pekat på kyrkan och sagt: ”om 23 år kommer du att vara kyrkoherde där”, hade jag definitivt protesterat och tanken hade

dykt upp om min passagerare verkligen kände mig.

Men strax innan jul 1999 välkomnades jag som kyrkoherde i det som då hette Södra Mellby pastorat. Om någon under den gångna sommarn, på samma sätt som 1976, hade sagt att i slutet av 2022 kommer du erbjudas ett vikariat som kyrkoherde i Brösarp-Tranås församling hade jag säkert reagerat på liknade sätt som 1976.

VI VET INTE alltid vad som händer i våra liv. Den kristna kyrkans teologi benämner dessa händelser som en kallelse. Något erbjuds eller händer oss, inte sällan överraskande och oväntat, och när vi bejakar detta skapas nya spännande livsmöjligheter.

Jag hoppas livet fortsätter överraska och kalla oss till nya liv, möten och sammanhang som vi inte kan förutse. En tanke som ger Livet ett outgrundligt hopp.

Guds välsignelse!

Cerny Eriksson Ståhl
Vikarierande kyrkoherde

”Uppe på backkrönets högsta punkt infångades min blick av Södra Mellby kyrka”, skriver vår vikarierande kyrkoherde Cerny Eriksson Ståhl.

Foto: JORCHR/
WIKIPEDIA
COMMONS

INNEHÅLL

Din församling

- 4 Kalendarium
- 6 Aktuellt
- 8 Den gåtfulla graven i Tranås
- 26 **Lokalporträttet**
Linnéa Nilsson från Brösarp, 100 år

Tema omsorg

- 10 Kan dödshjälp någonsin vara rätt?

Porträtt

- 16 Malena Ernman, operasångare

Reportage

- 20 Här bor gamla och unga tillsammans

Övrigt

- 9 Prepperprästen
- 24 Boktipset
- 25 Jesper Mattsons avskedskrönika
- 30 Symbolen
- 31 Korsord
- 32 Beträktelse

"Jag har växt till mig de senaste åren", säger Linnéa Nilsson, som fyllt 100 år.

Trycksak
5041 0004

EN DEL AV **amos**

Svenska kyrkan
BRÖSARP-TRANÅS FÖRSAMLING

Foto: ALEXRATHS/
GETTY IMAGES

Foto: TONKTTI/GETTY IMAGES

Möt oss på sociala medier

»Vårt mål med arbetet på sociala medier är att vi, i den digitala delen av vår värld, ska kunna förmedla närvaro och hopp och få komma i kontakt med dig. Vi ser därför fram emot att du kommer med frågor, kommentarer och förslag på innehåll i våra digitala kanaler så att de blir ett bra komplement till de möten som sker fysiskt.

Kanske har du fler idéer om hur vi kan öka vår digitala närvaro? Hör gärna av dig och vi ses digitalt!

KONTAKTA OSS!

Post- och besöksadress:

Albovägen 27
273 50 Brösarp

Hemsida: svenskakyrkan.se/brosarp

Telefon växel: 0414-181 00

E-post: brosarp-tranas.forsamling@svenskakyrkan.se

Cerny Eriksson Ståhl, vikarierande kyrkoherde
Telefon direkt: 073-331 28 60
cerny.eriksson-stahl@svenskakyrkan.se

Åsa Modin, präst
Telefon direkt: 0414-181 66
asa.modin@svenskakyrkan.se

Linda Svensson, administrativ samordnare
Telefon direkt: 0414-181 00
linda.svensson@svenskakyrkan.se

REDAKTION

VARSÄGOD!

»Den här tidningen delas ut av Svenska kyrkan till alla hushåll inom Brösarp-Tranås församling som samhällsinformation.

»Tidningen produceras i samarbete med **Verbum AB**.

Produktion: Verbum AB

Ansvarig utgivare: Martina Croner
martina.croner@verbum.se

Tryck: Stibo Complete, Katrineholm, 2022. **Distribution:** Postnord

Omslagsbild: Åsa Modin

Foto: DIMDIMICH/
GETTY IMAGES

Lucia, jul och nyår – till oss är du alltid välkommen

Foto: BONCHAN/
GETTY IMAGES

Söndag 11 december

Tredje söndagen i advent

Brösarps kyrka

11.00 Luciagudstjänst
En gudstjänst för alla åldrar.

Söndag 18 december

Fjärde söndagen i advent

Brösarps kyrka

18.00 Julmusikgudstjänst
Vi sjunger in julen tillsammans
med församlingens vuxenkörer.

Lördag 24 december

Julafton

Brösarps kyrka

11.00 Julgudstjänst med
små & stora
Barnen medverkar.

Spjutstorps kyrka

16.30 Julbön
Solosång av Anna Löfquist.

Söndag 25 december

Juldagen

Andrarums kyrka

07.00 Julotta
Solist: Paula Walters Fransson.

Måndag 26 december

Annandag jul

Eljaröd kyrka

16.30 Musikgudstjänst
Med Oppmanna Vokal-
ensemble.

Söndag 1 januari

Nyårsdagen

Onslunda kyrka

16.30 Nyårsmässa
Solosång av Alissa Tomac.

Onsdag 4 januari

Brösarps kyrka

09.00 Morgonmässa
Efteråt är alla som vill välkomna
till församlingshemmet för fru-
kost.

Foto:
GETTY
IMAGES

"I honom var
liv och livet var
människornas
ljus. Och ljuset
lyser i mörkret
och mörkret har
inte övervunnit
det."
(Joh. 1. 4–5)

Foto: MAGNUS
ARONSSON/IKON

Fredag 6 januari

Trettondag jul

Brösarps kyrka

16.30 Musikkudstjänst
Med sångensemble.
Pia Ewaldz, violin.

Söndag 8 januari

Första söndagen efter trettondagen

Brösarps kyrka

11.00 Mässa

Söndag 15 januari

Andra söndagen efter trettondagen

Onslunda kyrka

11.00 Mässa
Sångmedverkan.

Söndag 22 januari

Tredje söndagen efter trettondagen

Brösarps kyrka

11.00 Mässa

Söndag 29 januari

Fjärde söndagen efter trettondagen

Onslunda kyrka

11.00 Mässa
Sångmedverkan.

Onsdag 1 februari

Brösarps kyrka

09.00 Morgonmässa

Efteråt är alla som vill välkomna till församlingshemmet för frukost.

Söndag 5 februari

Kyndelsmässodagen

Brösarps kyrka

11.00 Mässa
Brösarps kören medverkar.

Söndag 12 februari

Sexagesima

Onslunda kyrka

11.00 Mässa

Söndag 19 februari

Fastlagssöndagen

Brösarps kyrka

11.00 Mässa
Gudstjänst med små och stora.
Utdelning av Frälsarkransar till dopbarn. Sångmedverkan.

Onsdag 22 februari

Askonsdagen

Brösarps kyrka

19.00 Mässa

Söndag 26 februari

Första söndagen i fastan

Brösarps kyrka

11.00 Mässa

Onsdag 1 mars

Brösarps kyrka

09.00 Morgonmässa

Efteråt är alla som vill välkomna till församlingshemmet för frukost.

Söndag 5 mars

Andra söndagen i fastan

Onslunda kyrka

11.00 Mässa
Brösarpskören medverkar.

Söndag 12 mars

Tredje söndagen i fastan

Brösarps kyrka

11.00 Mässa

Foto: ANTONEL/
GETTY IMAGES

Under tisdags-
hänget i Ons-
lunda försam-
lingshem råder
det ingen brist
på kreativitet.

Foto: ANNA
MÄRTENSSON

Foto: HYRMA/
GETTY IMAGES

FÖLJ OSS!

» Läs mer om vad som händer i Svenska kyrkan Brösarp-Tranås på vår webb och i sociala medier:
Webben: svenskakyrkan.se/brosarp
Facebook: Svenska kyrkan Brösarp-Tranås församling

» Mitt namn är Anna Mårtensson, sedan juni 2021 har jag jobbat i Brösarp-Tranås församling som vaktmästare. När jag fick erbjudande om att arbeta i församlingens barnverksamhet tackade jag ja med en gång. Jag tänkte att jobba i barnverksamheten skulle passa mig och att det skulle vara roligt att anta utmaningen. Så blev det, och det är verkligen roligt. Det finns olika grupper som barnen kan vara med i.

TISDAGSKUL ÄR EN grupp för barn i årskurs 1 till 4 och Tisdagshäng är en grupp för dem som går i årskurs

5 till 7. I dessa två grupper, som håller till i Onslunda församlingshem, jobbar jag tillsammans med Ingela Jönsson, som även har hand om Sång & rörelsegrupperna.

När första gruppen kommer pysslar vi. Efter en timme kommer de stora barnen, och då har vi en gemensam fikastund, sång och en andakt. Sedan får de större barnen ha sin del i att vara kreativa och pyssla. Vad vi gör för pyssel är lite beroende av säsong. I höst har vi gjort ljuslyktor och dekorerat ljus. Vi har även gjort saker med

trolldeg och hämtat material ute i naturen. Dessutom har vi pysslat inför halloween och jul.

Vid andakten läser vi en liten text ur boken *Gud och jag varje dag*. En text som väcker tankar och funderingar och som skapar tillfälle till samtal.

FREDAGAR HAR JAG Öppet hus i Brösarps församlingshem, dit föräldrar och barn kan komma för en stunds samvaro, bus, lek och fika. Varannan vecka kommer vår musiker Alissa och sjunger en stund med oss. Vi gör även ett

Häng för de stora och kul för

Foto: ANNA MÄRTENSSON

de små

tappert försök att sjunga lite den vecka hon inte är där.

Det finns plats för fler att komma till de olika grupperna och alla är välkomna.

Vår barnverksamhet

Tisdagskul

15.00–16.45 Onslunda församlingshem

Tisdagshäng

16.00–17.45 Onslunda församlingshem

Öppet hus

09.30–11.30 Brösarp församlingshem

Gud och jag varje dag. 365 andakter för barn

Carla Barnhill
Bornelings Förlag

Tack för allt, Jesper!

» Vi vill tacka dig, Jesper Mattson, för dina insatser som kyrkoherde i Brösarp-Tranås församling, som du började den 1 januari 2016 och som nu avslutats.

Genom ditt ledarskap har Brösarp-Tranås församling följt med i utvecklingen genom att tidigt ansluta oss till GAS (gemensamt administrativt stöd), ekonomitjänster via servicebyrå och lönetjänster via Löneservice.

Fokus har legat på församlingens verksamhet för alla åldrar. En gemenskap som präglats av samarbete, uppmuntran, öppenhet och att alla är sedda. Församlingsinstruktionen har fått beröm av

Foto: SCISSETTALFIO/GETTY IMAGES

kontraktsprosten och det är också ett arbete som präglats av delaktighet.

Tack, Jesper, för dessa åren, tack för ditt engagemang, din ut hållighet och din goa närvaro. Du har ett hjärta av guld.

Avslutningsvis ett citat från Jespers ledare i vår församlings-tidning Amos, våren 2022:

Vi bygger vår församling tillsammans och där är allas röst viktig.

Allt för att veta vart vi är på väg och vilken väg vi ska ta.

Kyrkorådet

Brösarp-Tranås församling

Andrarums kyrka.

SKÖRDEGUDSTJÄNST

» Skördegudstjänst firades i Spjutstorps kyrka den 2 oktober i samarbete med LRF, och i Andrarums kyrka på Tacksägelsedagen den 9 oktober, där kören Finstämt medverkade. Kyrkorna var smyckade med höstens gåvor till skördegudstjänsten.

Andrarums kyrka.

Spjutstorps kyrka.

På en stor liggande stenhäll är texten "Mor 1864–1888" inhugget.

Foto: TOMMY JOHANSSON

I den gåtfulla graven i Tranås vilar Mor – men vem var hon?

En stor liggande stenhäll, cirka 1x2 meter, med texten "Mor 1864–1888" inhugget. Graven är gåtfull, och flera ställer sig kanske frågan: Vem var Mor?

» Mor hette Marie Elise Malm. Hon var född den 12 juli 1864 och dog den 16 november 1888 i lunginflammation, 24 år gammal.

Hennes föräldrar bodde på Aventorp ute i gamla Esperöd. Marie Elise hade en son, Edvard Albin Frans, född den 3 december 1885. Han blev uppfostrad hos sina morföräldrar. Edvard Albin Frans var senare järnhandlare i Veberöd. Han var mycket engagerad i motor-tävlingarna vid Saxtorp, grand prix för motorcyklar på 1930-talet.

Edvard Albin Frans och hans hustru omkom i en villabrand i Markaryd i mitten på 1960-talet.

Det var deras sommarställe som förstördes i en våldsam brand och i ortstidningen kunde man läsa följande:

Åttiåriga direktören Albin Frans och hans lika gamla hustru Astrid, född Lange båda från Malmö, omkom tidigt på fredagsmorgonen i en förödande brand i deras sommarställe i Markaryd. Det var 10 åriga Anna-Helena Nilssen i granngården som ligger 150 meter söder om direktör Frantz bostad som vaknade klockan 03.15 hon hörde skrik på hjälp.

Pappa Per Kronman-Nilsen försökte komma malmöparet till hjälp, men det var redan för sent. Han reste en steg till

fönstret och skrek på dem att komma dit. Men stegen var för kort, varför Nielsen till dem att hoppa. Från fönstret hängde en filt som makarna troligtvis skulle fira ner sig på. Men med ens blev det i tyst i fastigheten och elden slog då ut genom det fönstret som makarna ropat ifrån.

Grannen Per Nilsen sade sig ha uppfattat explosioner från byggnaden när han var på väg dit. Men var dess härstammar ifrån vet man inte. Det kommer bli en dryg sak för kriminalen att utreda då nästan allt är förbränt.

Källa: SDS 1965 Strömsnäsbruk, Riksarkivet (Kyrkoarkiven), utdrag från Kyrkblad nr3, 2014.

Tommy Johansson

"Min tro gör att jag vilar i det faktum att världen inte handlar om materiella saker, vilket ofta är det som hotas i en kris, utan om att Gud skapat oss till att vara i gemenskap med andra", säger Jonas Ahlform.

Foto: MARCUS GUSTAFSSON

JONAS AHLFORM

Prästen som preppar för laget i stället för jaget

» Vid pandemins utbrott 2020 började folk plötsligt storhandla toalettrullar. Butikernas tomma hyllor blev sinnebilden för människors beteende i kris. Ett irrationellt bunkrande som enbart ser till de egna behoven. Snart tog frågorna om mer seriös prepping plats i medvetandet. Vevradio och vattendunkar klickades hem.

Synen på den underliggande drivkraften var dock densamma: Hur ska jag klara mig?

Men prepping är inte fråga om jaget utan om laget. Åtminstone om man frågar Jonas Ahlform, präst i Sörbykyrkan i Örebro.

HAN KALLAS PREPPERPRÄSTEN. Epitetet har växt fram i takt med att hans kunskaper om krisförberedelse blivit kända – och efterfrågade. I början mötte omgivningen hans engagemang med ett överseende leende. I dag vill många ha Jonas Ahlforms tips och råd.

En lång rad av tipsen finns nu samlade i nya boken *Prepperprästens beredskapsbok. Så överlever*

du, gör gott och sprider hopp.

– Jag skrev boken för att jag slogs av hur självisk prepping-rörelsen uppfattades. För mig är prepping en kärlekshandling. Om vi förstår det kan kyrkan göra avsevärd skillnad, säger Jonas Ahlform.

DET ÄR INTE bara prepping som bygger på tanken om empati. Jonas Ahlform lyfter också fram hur krisen i sig, när den pågår, föder gemenskap. Hemma har vi sett hur människor gått samman och hjälpt varandra vid skogsbränder, olyckor och samhällsstörningar. I Ukraina gör kristna församlingar just nu ett otroligt samarbete inom den civila hjälpen, säger Jonas Ahlform.

Just därför är det viktigt att alla får finnas med i krisplaneringen,

menar han och pekar i boken på hur barn och resurssvaga kan bidra.

– Att vara behövd skapar mening och sammanhang och kan i riktigt kritiska lägen leda till att man överlever. Det är viktigt att kyrkan förstår det. Vi har en tendens att vilja stötta de utsatta. Men i en kris behöver vi engagera dem samtidigt som vi hjälper dem.

ATT FÖRBEREDELSE HAR betydelse vet Jonas Ahlform genom sin egen församling.

– Vid pandemiutbrottet var vår kyrka väldigt tidigt ute i Sverige med hjälparbete. Ett skäl till det var de utbildningar vi haft och som handlat om hur vi ska hjälpas åt om krisen kommer. Många var mentalt redo att kunna hjälpas åt organisatoriskt.

Kristina Lindh

**Prepper-
prästens
beredskapsbok.
Så överlever
du, gör gott och
sprider hopp**
Jonas Ahlform
Libris förlag

”För mig är prepping en kärlekshandling. Om vi förstår det kan kyrkan göra avsevärd skillnad.

*För den som
är obotligt sjuk, har
svåra smärtor och ångest
kan döden komma som en
befrielse. Ibland kan väntan
pågå under många plågsamma
år. Låt människor själva välja
sin död, säger vissa då.*

Text: Anna-Maria Stawreberg

Illustration: Cecilia Undemark
Péterfy

TEMA

OMSORG

Kan dödshjälp någonsin
vara rätt väg att gå?

Vi vill inte tänka på döden. Än mindre vill vi tänka på att dö i förtid. Samtidigt är dödshjälp ett ämne som diskuterats av och till genom åren. Har en människa rätt att själv välja när och hur hon ska dö? Har en människa rätt att ta hjälp av sjukvården för att få möjlighet att avsluta sitt liv och dö en smärtfri och värdig död?

När Björn Natthiko Lindeblad den 17 januari 2022 dog genom assisterat självmord efter att ha insjuknat i ALS hamnade återigen debatten om dödshjälp på agendan. På sin facebookside skrev han:

Om du läser det här, så har jag gått ur tiden.

Det skedde mitt på dagen, den 17 januari, i norra Halland, och jag var omgiven av nära och kära. Jag svalde ett glas smoothie med det gängse preparatet, och somnade sedan lugnt och stilla in. Utan rädsla eller tvekan.

Jag fick som jag ville.

Björn Natthiko Lindeblad hann bli 60 år, och hade

haft ALS i 2,5 år innan han avled. I sitt omtalade sommarprat 2020 talade han nästan uteslutande om döden och om hur hans pappa valt att avsluta sitt liv på en klinik i Schweiz.

Men för en läkare är det inte tillåtet att hjälpa en annan människa att avsluta sitt liv. Åtminstone inte här i Sverige. I höstas drog Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd in Staffan Bergströms läkarlegitimation. Han är läkare och ordförande i föreningen Rätten till en värdig död, och assisterade en ALS-sjuk man som dog i juli 2020.

– Dödshjälp är en svår och brännande fråga, just för att det handlar om liv eller död, konstaterar Niklas Juth, universitetslektor och docent i medicinsk etik på Karolinska Institutet.

Niklas Juth har under många år forskat kring de etiska frågor som handlar om en människas rätt till sin egen kropp när det kommer till sjukvården och vården i livets slutskede.

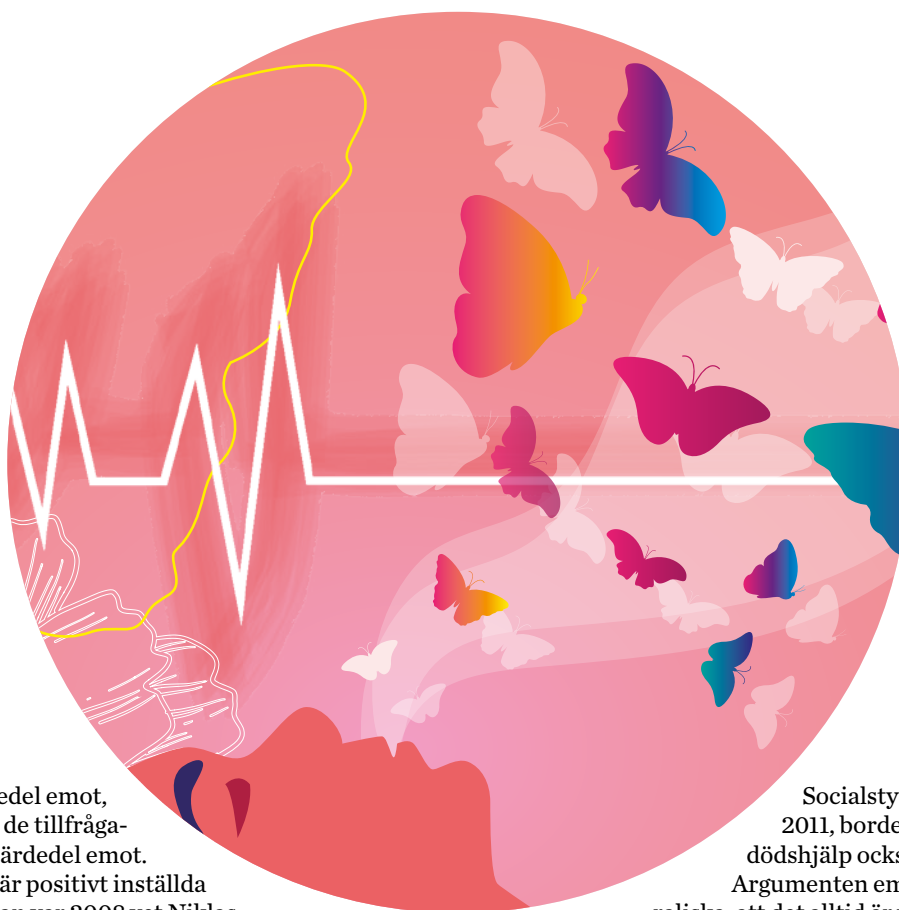
– Det finns få frågor som är så laddade och så existentiella i en människas liv som de som handlar om livets början och om livets slut, säger Niklas Juth.

Det väcker känslor helt enkelt. Och för oss som är friska och enbart har friska människor omkring oss är det frestande att sticka huvudet i sanden och inte låtsas om just den delen av livet.

– Men ju mer vetenskapen och medicinska kunskaper går framåt desto mer relevant blir den här frågan, säger Niklas Juth.

På Karolinska institutet har man tittat på läkarkårens inställning till dödshjälp, och här har opinionen svängt. 2008 var en tredjedel för

”Det finns få frågor som är så laddade i en människas liv som de som handlar om livets början och om livets slut. Niklas Juth, docent i medicinsk etik

dödshjälp och en tredjedel emot, i dag är nära hälften av de tillfrågade läkarna för och en fjärdedel emot. Varför fler läkare i dag är positivt inställda till dödshjälp än vad man var 2008 vet Niklas Juth inte riktigt.

– Men det kan ha att göra med att vi allt mer betonar patientens rätt till att vara med och bestämma sin vård.

Förenklat uttryckt finns det tre sätt för vården att hjälpa en människa att dö på: Avbrytande av livsuppehållande behandling, som att stänga av respiratorn under vissa omständigheter, läkarassisterad suicid, där läkaren skriver ut läkemedel avsedda för ett självmord men där patienten själv intar medlet, samt eutanasi, där läkaren hjälper patienten att få i sig läkemedlet.

– Läkarassisterat suicid är inte tillåtet – du kan bli av med din läkerlegitimation. Däremot är assisterat suicid tillåtet, där en privatperson tillhandahåller det som krävs för att en annan människas liv ska avslutas, men att personen som vill avsluta sitt liv själv begår den sista gärning som krävs för att dö, förklarar Niklas Juth.

Argumenten för dödshjälp är just det så kallade autonomiargumentet, där människor ska få ökad kontroll över sin egen vård. Ett annat argument som talar för dödshjälp är det humana i att avbryta ett outhärdligt lidande om det inte finns några andra alternativ.

– Förespråkare menar också att eftersom det är tillåtet att avbryta livsuppehållande vård, något som

Fler läkare är i dag positivt inställda till dödshjälp.

Björn Nathliko Lindeblad

Socialstyrelsen tillåtit sedan 2011, borde man kunna tillåta dödshjälp också, säger Niklas Juth. Argumenten emot är dels de mo-

raliska, att det alltid är vara fel att förkorta

någons liv och att det skulle vara emot läkarens yrkesroll att hjälpa någon att avsluta sitt liv.

– Det finns också en farhåga att samhället skulle bli mindre benäget att hjälpa en svårt sjuk människa om alternativet dödshjälp finns, och att en person skulle välja detta alternativ av rädsla för att ligga närstående till last.

Klart är att det är en viktig fråga att debattera kring.

– Ju bättre läkarvetenskapen blir på att hålla oss vid liv, desto mer angelägen blir den här frågan, säger Niklas Juth.

Steve Sjöquist är sjukhusdiakon i Stockholm och har levt med en hiv-diagnos sedan 1987. En chock först, men så småningom landade han.

– Jag tog näring i insikten i att livet för alla människor innehåller både glädje, sorg och stora utmaningar och att människan är den lidande människan.

Han möter i sitt jobb många människor i dödens närhet, och ser hur viktig vården i livets slutskede är.

– Frågan om hjälp till att dö på egna villkor handlar ofta om att man är rädd för att vägen till döden ska bli för svår. Utmaningen är att värna om den palliativa vård som gör människor trygga och kan känna tillit till vården.

– Frågan om rätten till dödshjälp kräver enligt

»

» min mening en motsats, rätten till ett liv som bygger på rätten till ett värdigt liv i alla dess skeenden. Det betyder ett värdigt liv från livets början till livets slut.

Han uppmuntrar alla att ställa sig själva de svåra frågorna.

– Varje människa är ensam i dessa svåra existentiella frågor, och människor har ett eget val som ska gälla i alla frågor från liv till död. För min egen del har det varit en investering att försöka förstå vad ett liv kan innehålla och vilka villkor som är grunden för livet. När jag fick min hiv-diagnos kom jag slutligen fram till att ingen människa har garantier för ett lyckligt, friskt och rikt liv.

Läkaren, författaren och debattören PC Jersild kom 2020 ut med boken *Hur vill du dö? Makten över livets slut*. Han är en av de som förespråkar dödshjälp, och har under årens lopp skrivit en rad debattartiklar om ämnet.

Han håller med om att samtal om döden skapar ångest, men menar att vi behöver prata mer om döden, både på ett privat och på ett politiskt plan.

– Om riksdagen tillsätter en parlamentarisk utredning om dödshjälp skulle det vara till hjälp för många. Alla fakta och argument måste komma upp på bordet innan människor kan ta ställning, säger PC Jersild.

I Schweiz utför flera privata föreningar läkarassisterat självmord, och hit kan även utländska medborgare söka sig. Men även i andra länder som Beneluxländerna, Kanada och i vissa amerikanska delstater är dödshjälp tillåtet.

PC Jersild förespråkar den så kallade Oregonmodellen, en metod som kan bli aktuell för personer över 18 år som muntligen och skriftligen uttryckt en önskan om att få dö inför vittnen.

– Det finns mer än 20 års positiv erfarenhet av Oregonmodellen. I Oregon har människor som lider av en dödlig sjukdom med en överlevnadsprognos på mindre än sex månader, möjlighet att få ett starkt sömnmedel utskrivet av läkare efter särskild prövning.

Ammet dödshjälp har på senare år tagits upp i såväl romanen *Livet efter dig* av Jojo Moyes, där den unga Lou får jobb som personlig assistent hos den förlamade Will, som i svenska Felix

Steve Sjöquist

”Frågan om rätten till dödshjälp kräver enligt min mening en motsats, rätten till ett liv som bygger på rätten till ett värdigt liv i alla dess skeenden.”

Steve Sjöquist, sjukhusdiakon

Herngrens relationskomedi *Dag för dag*, där ett sällskap pensionärer gör en sista resa genom Europa. I både filmen och boken är slutdestinationen en av Schweiz självmordskliniker, ett alternativ som av ekonomiska skäl är uteslutet för många personer som trots allt vill avsluta sina liv. Att avsluta sitt liv här kostar nämligen bortemot 200 000 kronor.

89-åriga Christina Österman är en av dem som inte har råd, och efter många månaders funderingar fram och tillbaka skickade hon en insändare med rubriken ”Låt alla äldre få hjälp att avsluta livet när de vill” till Dagens Nyheter.

– Det är klart att jag vill ha hjälp med en smärtfri död. En död där jag somnar in. Och jag vill att det ska ske när jag fortfarande är klar i huvudet, innan jag är en belastning för mina barn och barnbarn, säger Christina Österman.

Martin Engkvist tycker att det saknas hållbara argument för dödshjälp. För vem har egentligen rätt att formulera regler kring vad som är ett bra liv?

Foto: JOHANNES FRANSEN

Hon tycker att äldre personer ska få hjälp att avsluta sitt liv när de vill, med argumentet att allt större vikt läggs på att hålla äldre vid liv rent medicinskt, trots att möjligheten att leva mentalt försvunnit.

– Jag anser att vi äldre, tillsammans med våra närmaste, själva ska få bestämma när vi vill avsluta våra liv och då få medicinsk hjälp för att genomföra detta.

Christina Österman har levt ett långt och aktivt liv. Hon är fil mag i en rad språk och sedan hon blev pensionär är hon engagerad som volontär i Röda Korset.

– För mig handlar det om värdighet. Det är en fasa för mig att bli borta i huvudet. Jag vill inte bli en börda eller en belastning, säger Christina Österman.

Hade någon frågat journalisten Martin Engkvist för 22 år sedan var han stod i frågan är risken stor att han valt att dö. Åtminstone under de svarta dagarna då perspektivet och hoppet lyste med sin frånvaro.

Martin Engkvist vaknade upp förlamad i en respirator på Karolinska sjukhuset i Stockholm. Han hade provkört en sportbil i jobbet, kraschat och brutit fjärde nackkotan, vilket innebär att han inte har någon funktion eller känsel nedanför axlarna.

– Första tiden efter olyckan hade jag kolsvarta da-

gar, dagar då jag inte ville leva. Men det var ändå inte på den nivån att jag bad någon hjälpa mig att dö, säger Martin Engkvist.

Det är han tacksam över i dag. För de svarta dagarna blev allt färre, även om det fortfarande av och till naturligtvis är tungt att vara totalt beroende av personliga assistenter och andra i omgivningen. I dag är han tydlig med att det går att leva ett bra liv, trots att kroppen inte längre fungerar som den ska.

Martin Engkvist ser inga hållbara argument för dödshjälp. Tvärtom.

– Vem har rätt att formulera regler kring vad som är ett bra liv? Om människor känner oro inför livets slutskede, oro för smärta eller för en ovärdig tillvaro på någon undermålig klinik kan inte samhällets svar på den oron vara dödshjälp. Samhällets svar måste vara att se till att ge trygghet, värdig vård och smärtlindring, säger Martin Engkvist, som menar att man i stället för att satsa på dödshjälp alltså ska satsa resurser på att skapa ett så bra liv som möjligt, också för dem som är svårt sjuka.

Det är ingen självklarhet i dag, i ett samhälle där såväl hemtjänst som personlig assistens nedmonteras.

– I dagens moderna samhälle har vi en slags uppfattning om att livet ska gå på räls, och så även döden. Det ligger i tidens anda att allt ska vara perfekt. Vi lever i ett förväntanssamhälle med höga krav på livet. Vi tar för givet att vi ska kunna planera allt, och vi har ett krav på fysisk perfektion.

För Martin Engkvist föder diskussionerna kring dödshjälp en viss oro. Han menar att i debatten diskuteras bara de ”enkla” fallen, till exempel patienter med ALS och han säger att han unnar alla ALS-patienter med svåra smärtor att få somna in. Han poängterar också att han inte har några som helst moraliska betänkligheter om någon vill ha hjälp med att dö. Det stora problemet, säger Martin Engkvist, är att det blir svårt att veta var gränsen ska dras.

– Om man som i Oregonmodellen bara ska ha sex månader kvar att leva, då frågar jag mig: varför inte nio? Varför inte tolv månader? Eller om man är gammal, döv och blind, blir det då ett skäl? Räcker det att ”bara” vara gammal? Hur gammal är då gammal? ●

VISSTE DU ATT...

»... Oregonmodellen finns i några amerikanska delstater. Assisterat döende kan ges till den som har mindre än sex månader kvar att leva. Eutanasia är olagligt.

»... Beneluxmodellen finns i Belgien, Nederländerna och Luxemburg. Assisterat döende eller eutanasia kan ges till den som är utsatt för stort lidande, fysiskt eller psykiskt.

Malena Ernman, operasångare:

Man måste vara självvisk ibland för att orka bry sig om andra

Omtanken om andra kom med modersmjölken. Malena Ernmans föräldrar har i årtal hjälpt papperslösa och flyktingar. Själv har hon varit en ljusgestalt för dem som vill bekämpa rasism. Men efter en utbrändhet har Malena insett att hon måste visa omsorg mot sig själv också för att orka ge till andra.

Text: **Linda Newnham** Foto: **Theresa Köhlin**

» Malena Ernman var i Zürich, Schweiz, och jobbade när hon noterade en valaffisch om invandringen med andemeningen "vi har inte råd." Samtidigt promenerade hon förbi en rad Bentley-bilar, folk med dyra klockor och lyxbutiker med puffiga dunjackor. Diskrepansen mellan ord och verklighet kändes absurd. Det här var 2014.

– "Vi har inte råd" var ett argument även inför det svenska valet i höstas. Men Sverige ligger på topp tio i välbästandsligan och kommer sist av alla att drabbas av klimatförändringarna. Inte alla, men många av oss, inklusive jag själv, är extremt bortskämda. Vi har visst råd att visa välvilja gentemot utsatta, säger

artisten och operasångerskan Malena Ernman.

Vi ses i Nyckelvikens herrgård i Nacka för att bland annat prata om omsorg. För Malena Ernman är inte bara artist och operasångerska, hon har i många år nu också varit en stridbar röst i samhällsdebatten. En ljusgestalt för dem som vill bekämpa främlingsfientlighet och rasism.

– Nu är det hög tid att stå upp för medmänskligheten. Jag får ont i magen när jag tänker på hur saker som tidigare var helt otänkbara att säga nu normaliseras. I det läget får vi inte rycka på axlarna, känna "jag orkar inte" och sitta tysta, för det är att ge tyst medhåll. Nej, vi behöver visa engagemang och sätta upp brandväggar mot intolerans.

DET SOCIALA ENGAGEMANGET fick Malena bokstavligt med modersmjölken. Hennes morfar, hovpredikanten Ebbe Arvidsson, var bland annat direktor för Lutherhjälpen, känd för en sina ibland aktivistiska gärningar, och generalsekreterare för Svenska bibelsällskapet. Malenas mamma Eva Ernman var diakon i »

” Jag får ont i magen när jag tänker på hur saker som tidigare var helt otänkbara att säga nu normaliseras.

"Vi måste sätta upp brandväggar mot intolerans", säger Malena Ernman, som vet hur det är att ta emot hat och kritik.

» Sandviken, Gästrikland, tills hon pensionerades, men har sedan dess fortsatt hjälpa utsatta människor.

– Jag är uppvuxen i en familj som gömde flyktingar och papperslösa. Mamma har gjort alltifrån att hämta traumatiserade familjer på Arlanda, till att följa med till advokater, skriva ansökningar, formulera överklaganden eller leta efter försvunna barn. Pappa å sin sida har hjälpt människor att få enklare arbeten, lärt dem svenska och övningskört.

Som barn reflekterade hon sällan över det här, det var en självklarhet därhemma. Som tonåring kunde hon, likt de flesta i den åldern, tycka att hennes föräldrar var sjukt jobbiga.

– Jag var en ganska självupptagen tonåring med drömmar om att bli bäst inom något och bråkade periodvis mycket med min mamma, jag tyckte att hon var värdelös och pinsam. Nu vet jag att det är en mammas lott, det är mitt jobb att vara jobbig, skrattar hon.

– Men som vuxen, framförallt efter att jag själv fått barn, upptäckte jag vilken fin uppväxt jag haft och vilka solida grundvärderingar jag fått med mig.

ÄVEN MALENAS SOCIALA engagemang har gått i rakt nedstigande led till döttrarna, där den äldsta är känd klimataktivist och den yngre tydlig feminist.

– De är två intelligenta personer med förmåga att läsa mellan raderna och agera med både hjärta och hjärna.

”Svante har alltid varit tydlig med att man aldrig ångrar att man valt att sätta sina barn i första rummet. Det kallar jag manlighet.

Du har använt din plattform för att påverka, men att tycka till har sina risker i dagens hårda debattklimat. Hur förhåller du dig till hot och hat?

– Det hat som riktas mot mig bryr jag mig inte så mycket om, jag är ganska hårdhudad, men när det går ut över dem jag älskar är det något helt annat. Det tror jag nästan alla skriver under på, säger hon och tillägger att hon bland annat på grund av dessa hot inte kommer att prata om sina barn.

Du växte upp inom kyrkan, vilken roll spelar tron för dig?

– Inte så stor, om jag ska vara ärlig. Jag delar inte gudstron med mina föräldrar, jag är för krass för det, och tror i stället på människors egen vilja och kraft. Men man måste inte tro på Gud för att må bra av att vara i kyrkan. Det är en trygg plats, full av människor som sträcker ut en hand till andra, vilket jag högaktar. Jag älskar också att sjunga i kyrkan, akustiken där.

Malena berättar att hon under pandemin startade vokalensemblen Ecstatic Ensemble, som bland annat uppträder i kyrkor. Inför konserter har hon ofta körrepetitioner, där hon bjuder in människor att sjunga med.

KORT OM...

Malena Ernman

Ålder: 51.

Familj: Maken Svante Thunberg, två döttrar på 19 och 16, hundarna Moses och Roxy.

Bor: I lägenhet i Stockholm, samt sommarhus i skärgården.

Gör: Artist och operasångare.

Aktuell med: Julkonsserter i bland annat Jönköping, Uppsala, Vara, Sandviken och på Artipelag på Värmdö. 30-årsfirande som artist i Uppsala 2023.

Bakgrund:

Skolad vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Det internationella genombrottet kom med Händels opera *Agrippina* i Bryssel 1999. I 15 år sjöng hon titelroller på de största operahusen i Europa. 2009 vann Malena Melodifestivalen med låten *La Voix*. 2011 utsågs hon till hovsångare.

– Det är allt från blyga, unga tjejer till flyktingar som kommer och deltar, och det är underbart att förenas i sången. Vi behöver bjuda in varandra, inte vara så misstänksamma mot allt och alla. Då får vi ett vänligare samhälle och vår kultur berikas av andra.

PÅ GYMNASIET FLYTTADE Malena till Västerås för att gå på musikgymnasium. Där kom den tidigare lite blyga, udda tjejen äntligen till sin rätt, så efter det pluggade hon på såväl Kungliga Musikhögskolan som Operahögskolan. Just som karriären dragit igång på virvelvindsnivå med uppdrag över hela Europa träffade hon skådespelaren Svante Thunberg på en filminspelning.

– Jag hade lite svårt att hitta rätt i den ”fina” delen av kulturbranschen. Svante stack ut, han var inte alls så där självupptagen. Han är hyperintelligent och kan allt om allt, men är cool och skryter aldrig om sig själv, har inget behov av att hävda sig, vilket jag tyckte var väldigt sexigt. Att han dessutom var snygg och hade en fin rumpa gjorde inte saken sämre, skrattar hon.

Två månader efter den första dejten var hon gravid.

– Jag var överlycklig, det kändes rätt på en gång. I efterhand har jag tänkt på vilken tur jag hade, han kunde ju ha varit psykopat. Jag också, för den delen.

Hon hade dock bindande kontrakt med stora scener runt om i Europa. Parets lösning blev att han tog ett steg tillbaka för att kunna följa med och ta hand om familjen medan hon jobbade.

– Det var inte ett smärtfritt upplägg, jag hade ofta dåligt samvete över att han och hans karriär fick stå tillbaka. Men Svante har alltid varit tydlig med att det var hans eget val, och att man aldrig ångrar att man valt att sätta sina barn i första rummet. Det kallar jag manlighet.

Av familjeskäl kom hon så småningom att sluta med opera på den nivån. Hon förändrade sin livsstil och slutade flyga.

– När jag förstod att vår jord håller på att kollapsa så var det ett lätt beslut att fatta. För mig och Svante har det också varit självklart att sätta barnen i centrum, säger hon, och tillägger att allt går att lösa.

NÄSTA SOMMAR PLANERAR hon och dirigenten Jean-Christophe Spinosi en båtturné till kusthuvudstäder i Europa. Malena Ernman är en av få artister som lyckats kombinera operasång i världsklass med att nå ut till den breda publiken. Hennes karriär har fortsatt i nya banor, men åren i operaeliten satte sina spår. Det i kombination med privat oro fick till slut bägaren att rinna över. Hon svimmade inför sista föreställningen av *”Xerxes”* på Artipelag, med kungen och drottningen i publiken. Tack vare sin rutin lyckades hon genomföra föreställningen, men väl hemma kom gråten utan botten, hon mindes inget av föreställningen. Malena var utbränd.

– När jag tänker på vad jag gjorde under mina första år av karriären inser jag att det var som att följa en manual för hur man blir utbränd. Jag gick tre utbildningar, jobbade överallt, åt väl och motionerade

I efterhand har Malena insett att hon i princip följde en manual för att bli utbränd och krascha.

3

sträck ut en hand-tips av Malena

1 Om du orkar, ta striden på sociala medier. Hjälptill och stötta där det behövs, där hatet gör att människor annars tappar självförtroende.

2 Försvara drivkraftiga unga tjejer i olika sammanhang, så att de orkar stå pall. De unga tjejerna har kraft, kunskap och empati att förändra samhället till något bättre.

3 Lyssna på människor. Säg inte bara i förbifarten att "ring om du behöver något", utan var proaktiv, dyk upp, fråga människor hur de faktiskt mår och ta dig tid att lyssna på svaret.

mycket, för att vara operasångare på den nivån liknar livet som elitidrottare.

Lägg därtill att hon var småbarnsmamma, med allt vad det innebär. Efter att hon blivit utbränd fick Malena veta att hon har adhd, och diagnosen kändes logisk.

– Jag är en högpresterande person, snabb och otålig, som ofta har lagt in en extraväxel. Jag har tyckt att det varit roligt, men när man ångar på som jag gjorde faller man också hårdare.

Hon säger att hon på sätt och vis är tacksam för att hårddisken till slut blev överfull. För att komma tillbaka har hon fått lära sig att ta större hänsyn även till sig själv. Hon är inte framme än, men har kommit en bit på vägen.

– Jag är 51 år, firar 30 år som artist, och befinner mig i början på slutet eller slutet på början. Röstmässigt känner jag mig jädrigt fräsch – man måste peppa sig själv! – men jag har blivit bättre på att förstå hur mycket jag orkar och att jag måste vila ibland. Jag försöker också bli bättre på att stanna upp och njuta av saker jag lyckas med, inte bara springa vidare.

”Att vara operasångare på den nivån liknar livet som elitidrottare.

Hon förstår nu att man behöver visa omsorg mot sig själv också.

– Förr tyckte jag att det kändes själviskt, men nu har jag insett att man måste vara lite självisk ibland för att orka bry sig om andra. Om man struntar i sig själv för länge börjar man i stället ta andras energi.

NÄR HON BÖRJADE lyssna mer till sig själv och sin kropp insåg hon till sin förvåning att hon är en introvert person.

– Jag har alltid trott att jag är extrovert. Och som artist är jag extrovert, jag älskar att ge allt på scenen och möta publiken. Men privat är jag introvert och orkar sällan gå på fester. I går klädde jag upp mig och gick på konsert, det var utdelning av Birgit Nilsson-priset. Det var första gången på länge som jag drog på mig en galaklänning, hemma går jag mest runt i träningskläder med håret i tofs.

Hon tillägger att det kan vara viktigt att komma iväg ibland, hon hade roligt när hon väl var på plats.

– Fast ibland blir jag trött på kultureliten som tar sig själva på så stort allvar. Herregud, det är ju bara musik, säger hon och kikar på mobilen när den plingar till:

– Det var min dotter som skickade ett hjärta. Det händer ju inte varje dag med tonåringar, så man blir desto gladare när det sker.

Det gäller att inte bara sprida omtanke och kärlek, utan också kunna ta emot den. ●

Hanna Holmqvist, Manfred Bacharach och Isak Kauppinen träffas och samtalar i det stora allrummet på första våningen.

Här måste gamla mingla med unga

Alla som flyttar in i en lägenhet på Sällbo i Helsingborg lovar att socialisera med sina grannar. Här bor unga vuxna, varav hälften varit ensamkommande flyktingbarn, tillsammans med äldre personer. Idén är att skapa gemenskap och motverka ensamhet.

– Att flytta hit är bland det bästa jag gjort, säger Hanna Holmqvist, 24.

Text: **Sven Rosell** Foto: **Stefan Lindblom**

» – Jag älskar det här. Vi är här för varandra, det är bra för själen, säger Isak Kauppinen som just kommit hem från sitt jobb som chaufför.

Isak berättar att han inte kände någon i trappuppgången där han bodde tidigare. Här på sällskapsboendet Sällbo i Helsingborg däremot har han fått många vänner.

SÄLLBO ÄR ETT omgjort vårdboende i stadsdelen Fredriksdal som ägs och förvaltas av det kommunala bostadsbolaget Helsingborgshem. Byggnaden har fyra våningar med sammanlagt 51 hyreslägenheter, alla tvåor. Här bor 58 personer. I 31 av lägenheterna bor äldre personer, i tio lägenheter bor unga vuxna som kommit till Sverige som ensamkommande flyktbarn och i tio bor unga vuxna med svensk eller annan bakgrund.

I anslutning till foajén finns

”Det är inte bara att putta in människor i ett hus och så blir det integration. Det behövs någonting mer.

Dragana Curovic, bosocial utvecklare på Helsingborgshem

stora gemensamma ytor med soffgrupper, matbord och kök. Lokalerna som disponeras av alla omfattar 580 kvadratmeter. Här finns gym, bibliotek, pysselrum och ateljéer.

I de gemensamma lokalerna träffar vi även Manfred Bacharach och Hanna Holmqvist. Manfred flyttade hit som pensionär medan Hanna är nybliven F-3-lärare.

– Här kan det ta tjugo minuter att ta sig från min dörr till att komma ut på gatan. Jag kan inte tänka mig något annat ställe där det är så. Jag träffar nästan alltid någon att prata med, säger Hanna och skrattar.

Hon räknar med den tid det tar att växla några ord med grannarna när hon ska ta sig till jobbet på morgonen.

– Jag har alltid tänkt att när jag blir gammal vill jag bo i kollektiv, säger Manfred, som bott i villa och bostadsrätt tidigare. Han har jobbat som chef inom skolan, barnomsorgen och äldreomsorgen i Helsingborg innan han gick i pension för omkring åtta år sedan.

– Om jag vill vara själv så är jag själv. Om jag vill vara bland människor så är jag det. Det räcker med att man sitter i foajén så kommer det alltid någon att tugga med, fortsätter han.

SÄLLBOS 51 HYRESLÄGENHETER

hade just lagts ut på nätet när Manfred upptäckte det. Han var först med att anmäla sig som sökande och flyttade in i november 2019.

Fyravåningshuset var landets största HVB-hem för ensamkommande barn och unga efter den stora flyktningvågen 2015. Då uppstod spänningar mellan de äldre som bor i det omgivande bostadsområdet och de ensamkommande som bodde i huset.

– Det behövdes integration för områdets välmående, men det är inte bara att putta in människor

Sonja Håkansson är Sällbos husvärd. Bakom henne står Dragana Curovic, som är Helsingborgshems kontakt.

i ett hus och så blir det integration. Det behövs någonting mer, säger Dragana Curovic, som är bosocial utvecklare på Helsingborgshem.

Så föddes idén att alla som flyttar hit skulle skriva under

på att de skulle socialisera sig med sina grannar minst två timmar i veckan. Det står i hyreskontraktet. Dragana Curovic understryker att det inte handlar om tvång och att det inte är juridiskt hållbart vid en eventuell prövning, men det är ändå en signal till dem som söker lägenhet i huset.

”Det räcker med att man sitter i foajén så kommer det alltid någon att tugga med”, säger Manfred Bacharach, här flankerad av Sällbovännerna Isak Kauppinen och Hanna Holmqvist.

– Vi tänkte att vi kanske skulle behöva ett kitt mellan de äldre och de ensamkommande. Varför inte en tredje målgrupp med ungdomar i samma ålder som de som kommit som ensam-

kommande flyktningar? Ungdomar som är väletablerade i samhället, fortsätter Dragana Curovic.

SÄLLBOS VÄRD SONJA Håkansson ser till att allt fungerar och hjälper till att organisera de boendes gemensamma aktiviteter. Direkt demokrati tillämpas och månads-mötet är ett viktigt forum för diskussioner och beslut.

– Min roll är lite som en moderator. Jag är den som kallar till de obligatoriska mötena och känner av stämningen här i huset. Och som ser till att det skapas förutsättningar för gemenskap och främjar aktiviteter, säger Sonja Håkansson.

Det bästa för henne med Sällbo är att man har gemenskap när man vill.

De yngre arbetar eller studerar. När de kommer hem för dagen finns det alltid äldre hemma. »

Stormöte med de boende i matsalen på första plan.

”Det är människor som jag antagligen inte hade träffat annars. Vi har roligt tillsammans. Här känner man sig sedd.

Hanna Holmqvist, 24

» På så vis blir de äldre den fasta punkten och den sammanhållande faktorn.

DEN SOM SÖKER en lägenhet på Sällbo måste skriva en ansökan och blir intervjuad av två personer från Helsingborgshem. Det går inte att ställa sig i kö, ansökningar kan skrivas först när en lägenhet blir ledig och utannonseras. Syftet är att den sökande ska vara införstådd med vad det innebär att bo här. De äldre ska vara över 70 och de yngre 18–25 år vid inflyttningen.

– De äldre som söker sig hit gör det för att de inte vill vara ensamma. De kan ha barn och barnbarn, så de är inte ensamma på det viset, men de vill ha gemenskap i vardagen, säger Dragana Curovic.

Genom att träffa och prata med yngre personer kommer de äldre i kontakt med sidor av samhället som de inte skulle möta annars, förklarar hon.

Manfred visar hur han bor. På väg upp till lägenheten visar han

de gemensamma lokalerna. De disponeras fritt av alla, men får inte användas för slutna möten. Dörrarna ska vara öppna.

Manfred bor i en tvåa med kök. Utsikten över en intilliggande park är magnifik. Från balkongen ser man Sällbos uteplats med egna planteringar. De sköts av de boendes trädgårdsgrupp.

– Jag stortrivs här. När jag bodde i bostadsrätten kunde jag känna mig ensam på kvällarna. I dag känner jag mig aldrig ensam, säger Manfred medan han serverar kaffe.

Han berättar att han har tre barn som han träffar regelbundet, men ändå kunde det ibland kännas ensamt hemma där han bodde tidigare. Av de 58 som bor på Sällbo har han lärt känna ungefär hälften. Flera har han blivit god vän med.

DET FINNS GOTT om tillfällen att träffa folk i de gemensamma lokalerna. Här ordnas ofta aktiviteter, utflykter, föreläsningar, filmvisningar och körsång. Då och då ord-

nas även gemensamma måltider. Man bestämmer själv om man vill vara med eller inte.

– Jag känner mig aldrig tvingad av grupptricket. Jag tror att det finns en rädsla för kollektiv från sjuttioalet. Detta är något annat. Helsingborgshem gjorde rätt som kallade det här för sällsboende, säger Manfred.

Han har övningskört med Has-san, en av de ensamkommande killarna, som nu har tagit körkort. Han har också hjälpt ungdomar skriva cv och jobbsökningar.

Månadsmötena är viktiga liksom mer spontana möten. Moderatoren Sonja Håkansson ser till att ta tag i de friktioner som uppstår innan de leder till konflikter, förklarar Manfred. Att alla aktivt valt den här typen av boende bidrar till den goda stämningen och gemenskapen, anser han.

HANNA HÖRDE TALAS om Sällbo när hon studerade, men var inte inställd på att flytta hemifrån då. Det är billigast att bo kvar hemma när man pluggar, som hon uttrycker saken. Men när det dök upp en ledig lägenhet sökte hon den.

Men Sällbo passar förstås inte alla, resonerar Hanna. Man måste nog tycka om att prata med folk. Alla som flyttar hit är väl medvetna om vad sällsboendet innebär efter de intervjuer som görs med dem som söker bostad här.

– Det är ett av de bästa besluten jag fattat. Jag trivs otroligt bra. Det är väldigt kul med de olika målgrupperna. Det är människor som jag antagligen inte hade träffat annars. Vi har roligt tillsammans. Här känner man sig sedd, säger Hanna. ●

Lone Lohse
lägger pussel
och Manfred
Bacharach
kollar hur
sättpotatisen
mår.

Nio knep för att kunna fira ... EN RIKTIGT GRÖN JUL

Foto: PANNONIA/
GETTY IMAGES

Foto: SYDA PRODUCTIONS/MOSTPHOTOS

Sortera julsoporna rätt och duka upp ekologiska läckerheter på julbordet. En smart gran och genomtänkta klappar garanterar att du kan fira jul på ett sätt som är bra för hela planeten.

1 Satsa på ekologiskt

Välj ekologiska varor i så hög utsträckning du kan och har råd med. Vissa livsmedel, som kaffe, russin, ananas och citrus, är extra viktiga att byta ut, eftersom de ofta är hårt besprutade. Välj gärna ekologiskt och svenskt kött.

2 Låt växtriket sätta färg

Många gröna rätter på julbordet gör att gästerna äter miljösamt av bara farten, och sätter dessutom färg på dukningen. Om det blir mat över, fortsätt kalaset över mel-

Foto: LIUDMILA CHERNETSKA/
GETTY IMAGES

landagarna i stället för att kasta resterna.

3 Servera bara fina fisken

Leta efter märkningarna MSC eller Krav när du väljer sill och ansjovis. Lutfisk görs traditionellt på långa, men välj hellre MSC-märkt sej eller torsk. Ål är en klassiker i många delar av landet, men på randen till utrotning. Numera finns odlade alternativ, till exempel rökt clarias.

4 Välj palmfria pepparkakor

Var snäll mot regnskogen och välj pepparkakor utan palmolja. Många producenter har valt att skippa palmoljan helt. Kolla gärna också att chokladasken är fri från palmolja.

5 Satsa på en grön gran

Bästa valet av gran är en Krav-märkt variant. Både den vanliga granen, som ibland

Veganskt julbord, paket inslagna i tyg och julgran av gamla knappar – så kan du också sätta julstämningen.

Foto: GORODA/
GETTY IMAGES

kallas rödgran, och kungsgran finns Kravmärkt, men generellt är rödgran ett snällare val mot naturen. Är den närodlat är det allra bäst. Tyvärr är plastgran inte bra för miljön.

6 Pynta med naturen

Rensa bland plasten och satsa på pynt i naturmaterial – tyg, halm, papper eller trä. Gör eget! Fyll apelsiner med nejlikor, vrid en krans av kvistar eller häng upp små grankvistar i fina band.

7 Mys energisnålt

Ljus vill vi inte vara utan, men välj led-ljus som kan vara tio gånger så effektiva som vanliga ljusslingor. Nu finns det även Svanenmärkt värmeljus. De tillverkas av stearin och behållarna är av glas som går att återvända.

8 Hitta klapparna i dina lådor

Väger du ta steget i år och ge bort en second hand-present? De hållbara julklapparna är upplevelser, välgörenhet, hemmagjort, hemlagat och second hand. Tänk så många julklappar som ligger oanvända i byrålådor, helt i onödan!

Foto: ANIKONA/
GETTY IMAGES

9 Sortera soporna

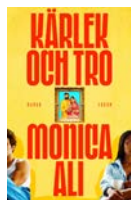
Det mesta från julfesten kan återvinnas. Håll extra koll på vad din kommun säger om återvinning av julklappspapper (aldrig i tidningsåtervinningen!), värmeljus (dela på kopp och den lilla metallbiten vid vecken), julgranen (kanske finns det särskild uppsamlingsplats) och trasiga ljusslingor.

Källa: Naturskyddsföreningen

5 BÖCKER OM ATT TA HAND OM NÅGON ANNAN

En älskad son, ett barnbarn, ett helt lands fattiga eller en avdelning anonyma skröpliga åldringar. Här är fem böcker där fokus ligger på att ta hand om någon annan, eller väldigt många andra, ibland till ett högt pris.

Text: **Sara Grant**

Kärlek och tro

Monica Ali

Bokförlaget Forum

»Att skydda sina familjer och varandra från nedgrävda konflikter, uttalade behov och svår försvarade lögner kan

vara ett heltidsjobb i ett förhållande. Yasmin har mycket att vara tacksam för: en stor familj som älskar henne, en lovande karriär som läkare och dessutom har hon Joe, en bra kille som hon snart ska gifta sig med. Men när bröllopsdagen närmar sig och Yasmins föräldrar måste umgås med Joes feministiska mamma, bubblar saker upp till ytan som utmanar allt det de tror sig veta om sig själva och varandra.

Monica Ali har skrivit flera böcker om livet i krocken mellan två kulturer, att växa upp och försöka orientera sig i tillvaron och samtidigt hitta fram till varandra på ett ärligt och uppriktigt sätt.

Monica Ali skriver om livet i krocken mellan två kulturer.

Foto: YOLANDE DE VRIES/FORUM

När bergen sjunger

Nguyen Phan Que Mai

Historiska media

»I Hanoi 1972 sitter en flicka och hennes mormor gömda i ett improviserat skyddsrum medan amerikanska bomber

faller utanför. Föräldrarna är långt borta för att slåss i det krig som sliter sönder landet och splittrar deras familj. Medan den yngsta och den äldsta väntar på fred, och på att föräldrarna förhoppningsvis ska komma levande tillbaka, gör mormodern allt för att distrahera barnet och ge henne annat än kriget att tänka på. Hon berättar hemligheter och delar med sig av allt hon lärt sig om livet, om hur man lever det utan att förlora mod, heder eller medkänsla. Det blir en resa genom Vietnams historia, lika smärtsam och full av förödelse, som av hopp och livsglädje. Mormoderns berättelser ger både läsaren och flickan tröst.

Innan floden tar oss

Helena Thorfinn

Norstedts

»Sofia har stora planer på att kunna hjälpa många människor, och på ett helt nytt sätt, när hon får jobb som biståndschef på svenska ambassaden i Dhaka, Bangladesh. Hon och maken packar väskorna, han lite motvilligt, men går med på att vara medföljande och ta huvudansvar för hemmet. Men inget blir som de tänkt sig. De kastas in i en värld där ambassadfolk lever i en verklighet som är extremt främmande för en svensk småbarnsfamilj. En värld där karriärister och idealister samsas runt samma pool och där terrorism och tennismatcher präglar vardagen. Parallellt berättas historien om två systrar som flytt från landsbygden till storstaden för att slippa giftas bort sedan deras storasyster dödats av sin man, och hur deras vägar korsas med den svenska familjen.

Amerikansk jord

Jeanine Cummins

Bazar förlag

»Historien tar sin början i Acapulco i Mexiko där huvudpersonen Lydia äger en bokhandel och lever ett behagligt medelklassliv med sin make, som är journalist, och den älskade åttaårige sonen Luca. När maken skriver en avslöjande artikel om den lokale knarkbossen blir de plötsligt hotade till livet. Sedan maken och över ett dussin familjemedlemmar dödats, måste Lydia rädda sin son. Vi får följa Lydia när hon tillsammans med Luca färdas norrut, förvandlade till utfattiga flyktingar, på jakt efter säkerheten i USA. Bland alla de människor som är på samma jakt som dem efter ett bättre liv, möter de medmänsklighet och barmhärtighet, men även ondska och stora faror. En berättelse om hur långt vi är villiga att gå för att rädda dem vi älskar.

Jag ska egentligen inte jobba här

Sara Beischer

Ordfront förlag

»Det här är Moas berättelse. Hon är 19 år och vill bli skådespelare, och därför har hon flyttat till Stockholm. Men innan teaterkarriären kan ta fart gäller det att försörja sig. Moa får jobb på ett äldreboende, och här finns inget av skådespelandets glamour. Här är det sjukdom och död, kroppsvätskor och stress – och den omöjliga uppgiften att med alldeles för lite resurser försöka vårda de som inte längre kan ta hand om sig själva. Sakta börjar Moa inse att den undflyende teatervärlden kanske inte är den enda platsen där det kan finnas något vackert och viktigt. Bland de uppgivna och desillusionerade kollegorna och patienterna på äldreboendet kanske det triviala och fula gömmer något större.

Den här boken landade mitt i debatten om äldreomsorgskrisen 2012, men kan läsas om och om igen.

Dags för ett farväl

Efter sex år och 11 månader är det dags för mig att säga tack och hej då. Jag lämnar nu min tjänst som kyrkoherde i Brösarp-Tranås församling och ska ta mig an nya utmaningar och uppdrag på annat håll i Svenska kyrkan.

När jag tittar tillbaka på åren som har gått känner jag en stor tacksamhet för och stolthet över allt gott som vi tillsammans har åstadkommit. Att vara en församling i Svenska kyrkan är inget som görs av en person, utan det kräver att många människor med olika uppdrag kommer samman och arbetar tillsammans. Församlingsbor, förtroendevalda, frivilliga, volontärer och medarbetare har gemensamt utvecklat Brösarp-Tranås församling och gjort att vi är en förebild för andra.

SOM KYRKOHERDE HAR jag fått förmånen att vara en del i det arbetet och det har varit utmanande, men framför allt har det varit väldigt roligt. Vi har en församling med ett gott gudstjänstliv, en bred och rik verksamhet och engagerade människor.

Något att vara extra stolt över är arbetet med hbtq-frågor och Regnbågsnyckeln. Vi var först ut i Lunds stift och till slut andra församlingen att ta emot hbtq-märkningen i vårt stift. Vi har visat att en liten enhet i Svenska kyrkan kan visa på öppenhet och närvaro i alla människors liv.

DET FINNS SÅ otroligt mycket positivt att skriva om vad som skett genom åren och vad som finns inom räckhåll i framtiden. Vi har gått

ifrån en församling med vacklande identitet till att vara en församling som andra strävar efter att få efterlikna. Den resan ska vi vara stolta över! Den resan har vi gjort tillsammans! Fortsätt att vara rädda om församlingen, vårda det

fantastiska som vi har byggt upp och ta er an nya utmaningar framöver. Brösarp-Tranås församling kommer alltid att ha en särskild plats i mitt hjärta och jag kommer att sakna er!

Jesper Mattsson

Jesper Mattsson lämnar Brösarp-Tranås för nya uppdrag inom Svenska kyrkan.

Foto: FREDRIK NILSSON

"Brösarp-Tranås församling kommer alltid att ha en särskild plats i mitt hjärta", skriver Jesper Mattsson.

Foto:
NIDERLANDER/
GETTY IMAGES

”Vi har gått ifrån en församling med vacklande identitet till att vara en församling som andra strävar efter att få efterlikna. Den resan ska vi vara stolta över!

VEM?

**Brösarpsbon Linnéa Nilsson,
som fyllt 100 i år:**

Jag har växt till mig de senaste åren

Text: Åsa Modin

»Den 7 juli 1922 föddes Ida Linnéa Thulin.

Den 7 juli 2022 i samband med uppvaktningen på hennes 100-årsdag träffade jag henne för första gången, när jag framförde församlingens gratulationer.

I henne fann jag en mild, varm och glad kvinna. Jag fick sitta bredvid och lyssna och upptäckte snart att hennes minne var i behåll och att hon hade mycket att berätta. Hon kunde dessutom mycket utantill. Ett arv efter sin mormor tror hon själv, för hennes

mormor kunde många psalmer utantill, vers efter vers.

Jag fascinerades av henne. Efter denna stund hade jag svårt att släppa henne ur tanken. Mötet med henne dröjde sig kvar. Därför läser du nu denna text.

Vad är viktigt för en männi-

ska som levt så många år? Vilka minnen dröjer sig kvar? Vad är det bästa, vad är det svåraste?

LINNÉA FÖDDES I Malmö eftersom hennes systers förlossning varit svår. Därför bodde Johanna, Linnéas mor, hos sin fars kusin 14 dagar före och 14 dagar efter Linnéas födelse. När det var dags att åka hem kom Gustav, Linnéas far, och hämtade dem och de tog tåget hem. Där väntade Linnéas tre syskon, de sex år äldre tvillingbröderna Gunnar och Ragnar, och systemen Gun som var fyra år äldre. Genom livet kom de fyra syskonen att måna mycket om varandra.

Huset, som skulle bli hennes barndomshem, den lilla gården Bosarp 6, hade hennes far köpt kontant 1915 för 3 800 kronor, pengar han hade sparat ihop. Linnéa döptes i skolans kommunalrum eftersom kyrkan var under renovering.

När hon föddes var Brösarp

100-årstårten.

Foto: CHRISTIAN
PERSSON

KORT OM...

**Ida Linnéa
Nilsson**

Ålder: 100 år.

Bor: Brösarp.

Familj: Sonen
Tommy.

Aktuell: Fyllde
100 år den 7 juli
i år.

en typisk bondby och såg nästan likadan ut fram till på 50-talet, med undantag för att man behövde en samlingsplats och därför byggdes bygdegården på 30-talet.

Linnéa började skolan i Brösarp. Varje dag fick hon traska vägen dit och hem. Hon hade lätt för att lära, var väldigt duktig på att läsa och skriva. Tyckte om kristendomskunskap och kyrkohistoria. Matten var det värre med.

NÄR HON, EFTER sju år, slutade skolan blev det tio dagars fortsättningskola och sedan väntade fem veckor i "skolköket". I en sal satte man in en spis, och en zinkbalja att diska i, vatten hämtade man ute på gården. Här lärde sig eleverna enkel matlagning och bak. Allt var så roligt, minns Linnéa.

Man levde till stor del på det som fanns på gården. Kött var det ont om, basvaror kunde man köpa i affären. Ibland var det svårt att få tag på mat. Linnéas far jobbade i sågverket, när det blev strejk blev det svårt.

Man tog tillvara allt. Toppsockeret som man använde på den tiden låg i trälådor. De kom väl till pass när Linnéas bröder snickrade bilar och möbler till flickornas dockor.

Gården låg på ängarna intill Brösarps Norra backar. Där fanns det, som hon beskriver det, världens största sandlåda.

En dag när de lekte i backen, hittade de en död fågel. Pojkarna tillverkade en kista och flickorna gjorde kransar av ljung. Kistan

»

**Ljungkransar
fick pryda
fågeln grav.**

Foto: FLORTJE/
GETTY IMAGES

Som ung började Linnéa skriva berättelser och dikter, och många av dem publicerades. På nästa uppslag kan du läsa hennes dikt *Barndomens jular*.

Foto: POLYTFOTO I BJUV, 1944

» lastades på den hemsnickrade bilen för nu var det ju dags för begravning... då kom deras mor Johanna, hon tyckte inte om att de lekte sådana lekar. Men till slut begravdes fågeln och kransarna lades på graven.

NÄR MOR SKULLE tvätta, i den närliggande Verkeån, fick de följa med. De hade en kärra med två hjul där allt lastades. Fars blåkläder tvättades och hängdes upp på buskarna och fick torka i solen. Här kunde de bada och skvätta vatten på varandra. Ibland kom det töser från byn, minns hon, de hade matsäck med sig och de hade mycket roligt tillsammans. I ån kunde man hitta åpengar – slaggavfall från Alunbruket som blivit som slantar – tunna skivor, svarta, röda och gröna. Hon minns också att Alunbrukets vatten färgade ängarna röda. Men hon kommer också ihåg en varm och solig dag, då benen var bara och vattnet var varmt och skönt när de insåg att det fanns iglar i vattnet. En annan gång hittade de en säck och förstod att det var någon som hade dränkt en katt – sedan ville de inte gå dit mer.

DET GJORDES NOG många hyss där Gun och Linnéa drog fram. Enligt Linnéa var det Guns idéer, vad vet jag. Gun och Linnéa vispade ägg och socker och kakao, en god blandning som blev ännu godare, om man blandade i fars cognac... Så kom det gäster och cognacen skulle serveras, men döm av fars förvåning, det var knappt nåt kvar i flaskan.

En dag fick Gun en annan idé. Egentligen skulle Gun och Linnéa gallra betor för det hade far sagt, den här dagen tänkte Gun att de kunde göra en kasse av hönsnät och gå ner till ån och fånga foreller. Sagt och gjort, så blev det.

Gun höll kassen vid trädrötter-na och så hade de en stor käpp som de motade in fiskarna med och

Foto: HENRY JOHANSSON

visst blev det fångst! Forellerna trädde upp på en trädglyka, 8–10 stycken var där säkert, och de gav sig av hemåt. Men vem kom där... Far! När han fick se forellerna sa han: "Men där har ni ju en hel middag, men hur blev det med betorna?"

När hon berättar finns ett leende på läpparna.

– Vi hade en fin uppväxt, konstaterar hon.

Naturen har varit en stor och

1. Linnéa i Rebbetuaröd 1944.

2. Linnéa och sonen Tommy utanför föräldrahemmet Bosarp 6.

3. Brösarps backar 1929, från vänster: Gunnar, Hilda (Linnéas moster som blev 101 år), Linnéa.

viktig del genom Linnéas liv, skogen, marken, fåglarna, backarna, havet. Alla stenar hon plockat, för hon letade alltid stenar.

När vintern kom efter att skolan var slut läste Linnéa för prästen. I april blev de konfirmerade och Linnéa hade vit klänning. Framåt tonåren var det stora nöjet att gå på bio och att träffa andra ungdomar i bydegården.

GENOM LIVET HAR dansen varit en stor passion. En kväll i början av 40-talet när hon följde med Gun på dans träffades hon och Henry och de fattade tycke för varandra. Midsommarafton 1943 gifte de sig. Bröllopsfotot minner om dagen.

”Det bästa att se tillbaka på är att barn och barnbarn har artat sig bra och blivit rejäla människor.

DIKTEN

Barndomens jular

*Granen
vi tände
därhemma,
i stugan vid
skogens bryn.*

*Hemstöpta
ljusen i
staken,
jag ser för
min inre syn.*

*Kalkade vita
väggar,
vit som den
vitaste skrud.*

*Borta från
skogen höres,
ugglornas
hesa ljud.*

*Mor där
borta vid
spisen,
rör i den vita
gröt.*

*Far i den
hemgjorda
stolen,
den minste i
famnen slöt.*

*Då var det
dags att fira
jul,
i vårt fattiga
tjäll.*

*Barnaögon
glada tindra,
nu på jul-
aftons kväll.*

*Barndomens
jular,
ja tankar
blott.*

*Ären de ilar,
borta är
stugan.*

*Min barn-
doms slott.*

Linnéa
Nilsson

36 år tillsammans. När han dog 2009 följde svåra år av sorg. 2015 dog även hennes syster Gun som hon stod nära.

Linnéa berättar att när hon varit långt ner på botten så har hennes tro hjälpt henne upp. Hon tänker på Gud som en stor hjälpanande kraft som regerar över oss. Hon har en positiv bild av kyrkan genom livet

I UNGA ÅR tyckte Linnéa om att läsa och skriva, och detta höll i sig under livet. Linnéa skrev berättelser och dikter och fick mycket publicerat. Hon är fortfarande en duktig berättare. Många av dikterna minns hon fortfarande och reciterar dem gärna ur minnet.

Att måla har varit ett annat intresse under hennes liv, kyrkohistoria och intresset för kyrkor ytterligare ett. Olle var också intresserad av kyrkor, under åren besökte de många.

När hon ser tillbaka är hon glad att hon bär så många roliga minnen.

När jag frågade vad som är det bästa och det svåraste med att bli 100 år kom svaret snabbt.

– Det bästa att se tillbaka på är att barn och barnbarn har artat sig bra och blivit rejäla människor. Det svåraste är när någon går bort och aldrig kommer tillbaka mer.

Om sig själv säger hon att hon kunnat prata med alla men att hon inte pratade så mycket som barn. Jag förstår att hon är en kvinna som visat stor omsorg under sitt liv. Att hon varit snäll och omtänksam. Men också att hon haft lätt för att oroa sig.

Det finns ett ord som väl sammanfattar den hon är, nämligen envis. När hon fått någonting för sig gör hon det, kämpar tills det går. Hon kan ifrågasätta, säga ifrån, har humör. Som hon själv beskriver det, har hon växt till sig de senaste åren.

Två timmar har gått sedan jag kom och vi började vårt samtal. När jag frågar Linnéa hur lång tid hon tror det har gått så svarar hon en timme, när jag säger att det gått två ler hon och säger ”det gick fort”. Så känner jag också. ●

Foto: PANNONIA/
GETTY IMAGES

Foto: HENRY
JOHANSSON

Foto: ARVID
PERSSON

Ett stiligt par på farstubron, hon i brudklänning och han i frack. Vita nejlikor i brudbuketten. 1945 föddes sonen Tommy.

De bodde först i Bosarp 6, flyttade till Billesholm och återvände efter ett antal år till Bosarp. Linnéa hade säsongarbete. Hon planterade skog, gallrade betor och plockade potatis. Många andra fruar jobbade också. Det var jobbigt och slitsamt men fin sammanhållning.

Under krigsåren fanns rädslan där. Tyska trupptransporter tilläts genom Sverige, ingen visste vad som skulle hända.

Det var ransonering. Kött var svårast att få tag på, det fanns knappt något. Även långt efter

krigets slut höll ransonering i sig, tom äggen var ransonerade då. Men det fanns de som delade med sig, minns hon, och samtidigt fanns det de som rev sönder sina kuponger mitt framför ögonen på folk för att inte andra skulle få del av dem.

DET HAR FUNNITS stråk av mörker i livet också. Henry och Linnéa växte ifrån varandra, och det blev skilsmässa. Hon flyttade in till Brösarp och bodde själv drygt ett år.

Men så träffade hon Olle på gammeldans, han var en väldigt snäll man. De hade ett bra liv. Bosatte sig i Södra Björstorps sommarby. Linnéa och Olle fick

Astronomer har försökt hitta en förklaring till himlafenomenet vid Jesu födelse.

Foto:
ROMOLO TAVANI/
GETTY IMAGES

Vad för slags himlakropp följde de vise männen?

» Julens berättelse i Matteusevangeliet talar om en stjärna som tändes när Jesus föddes. För stjärntydarna, de vise männen, var det ett tydligt tecken – en kung hade fötts! De följde stjärnan tills de kom fram till den nyblivna lilla familjen i stallet på Trettondagen.

Långt senare har olika astronomer försökt hitta en förklaring till himlafenomenet. Vad för slags himlakropp kan ha gått upp i öster

och synts tillräckligt länge på himlen för de vise männen att följa?

ALLT TYDER PÅ en planet, säger moderna astronomer. I mitten av september år 3 f.Kr., vid tiden för det judiska nyåret, rörde sig kungsplaneten Jupiter, den största planeten, mycket nära kungsstjärnan Regulus i stjärnbilden Lejonet. Dessutom låg planeten Venus ovanligt nära Jupiter på himlen, så nära att de kunde ses med blotta

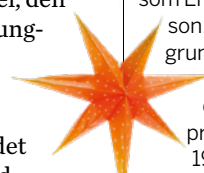
ögat och nog uppfattas som en extra ljus stjärna. För den som var van att skåda himlen måste allt detta ha burit en stark symbolik. Kungsplaneten Jupiter rörde sig i form av en gloria, och den syntes tillsammans med kungsstjärnan i nio månader. Dessutom i Lejonets stjärnbild. Lejonet är symbolen för Juda stam i det gamla Israel, den stam som den judiske konungen skulle uppstå ur, enligt Uppenbarelseboken.

FÖR OSS I DAG är stjärnan det första tecknet på jul, när adventsstjärnan hängs upp i fönstret på första advent och leder oss genom den mörka årstiden mot julens alla ljus.

Källa: NE.se

VISSTE DU ATT...

»...den mest klassiska adventsstjärnan i Sverige är modellen Tindra kristall, en pappstjärna som Erling Persson, H&M:s grundare, började producera 1941. Den blev så vanlig att den lite föraktfullt började kallas för Proletärstjärnan.

**Vi gratulerar
vinnaren
i det senaste
korsordet:**
» Ingrid Friberg

A close-up photograph of a holly leaf with several bright red berries. The leaf is dark green with prominent veins and a serrated, spiky edge. The berries are clustered in the center of the leaf. The background is white with faint black grid lines.

Foto:
JANRYSAVY/
GETTY IMAGES

De delar sin förundran i omsorg om mig

Jag hade mött dem förut, den gången satt mamma med deras nyfödda flicka i sin famn i rummet på förlossningen, bilden finns fortfarande kvar ... och i denna stund framkallas den på något sätt i mitt inre och jag minns tystnaden, stillheten, tårarna.

Nu strålar det om de två, och trots att jag kommer in i rummet kan de inte slita blicken från barnet som ligger mellan dem där i sängen. De ligger båda nära, nära henne... Jag hör mig själv säga: "Vad lika de är ..." Den lilla ger ifrån sig ett litet smackande ljud och jag blir varm inombords.

– Ja, ser du, säger pappa utan att flytta blicken från sitt barn, visst är de lika ...

FÖRRA GÅNGEN FANNS värmen och stoltheten över det lilla barnet också där, men då fanns också sorgen, förtvivlan och vanmakten. Trots att jag då inte kunde göra någonting åt det som hänt, för den lilla orkade inte mer, så kunde jag finnas där. Kunde vi dela. Kunde jag lyssna. Vara kvar. Trots allt. Jag kunde visa omsorg och tillsammans kunde vi skapa ett rum fyllt av det omöjliga. Ur det växte sedan den enda möjligheten. Fortsättningen.

Nu står jag där på förlossningen. Ännu en gång har de bett mig komma och denna gång för att de vill dela sin glädje och förundran med mig i – vad jag tänker – omsorg om mig. Och jag får ännu en gång dela tårarna, men denna gång glädjens. Jag får dela förundran över barnet som fötts och jag får lyssna. Två ytterligheter i livet!

Temat omsorg talar för mig om sorgen och den omtanke vi behöver då, men också om den omsorg

Foto: ÅSA MODIN

”Temat omsorg talar för mig om sorgen och den omtanke vi behöver då, men också om den som vi alla dagligen är i behov av.

som vi alla dagligen är i behov av i det stora, i det lilla. Ibland ser jag omsorgen. Ibland saknar jag den. Ibland längtar jag efter den. Precis som du!

JULEN STÅR ÄNNU en gång för dörren. Julen berättar om ett annat barns födelse. En liten pojke som läggs på strå i en krubba i ett stall i Betlehem. Gud väljer att bli människa. Hinnan som skiljer jorden från himlen brister. Himmel och jord möts. Så är våra liv sammantvinnade med Gud. Vi är kända inifrån och i det som är våra liv omslutna av Guds omsorg i dag och alla dagar. Nära, nära, nära.

Åsa Modin
Präst